

van de Christus-orde die slechts naar de aarde kunnen afdalen indien wij het nieuwe bewustzijn voor een deel hebben eigen gemaakt.

Door ons lagere, alledaagse denken om te vormen naar een hoger, kosmisch denken, waarmee we de materie kunnen doorzien, is het mogelijk deze nieuwe, elementaire orde leiding te gaan geven. De bewuste dynamische mens, werkend vanuit zijn hart en een geschoolde heldere geest, zal de bemiddelaar worden tussen de aarde en de kosmos. Dan pas zal onze voeding met de krachten van Demeter, onze geestelijke Aardemoeder, zijn doortrokken. Daarom valt het de winkelier niet kwalijk te nemen dat hij of zij de meerwaarde van een Demeterproduct niet kan uitleggen, zoals Bert van Ruitenbeek schreef.

We zijn er nog niet! Op het aardse niveau heeft de BD-land- en tuinbouw een grote voorsprong. Nu nog de stap naar bewustzijn van de geestelijke werelden. Zonder dit weten blijven we in een grensgebied tussen bio, EKO en organisch hangen en laten we onze opdracht in het dynamische liggen. ☞

Guurtje Kieft is initiatiefneemster en voorzitter van Stichting de Zonnetuin in Alkmaar. De stichting zet zich in voor nieuwe ontwikkelingen in de BD-land- en tuinbouw en voor het inspireren van mensen in het zoeken naar wegen die leiden tot een verbinding met de Geestelijke Werelden. Contact via stichting@dezonnetuin.org.

J.A.W.E.L!

Jonge Vlaamse tuinders inspireren elkaar

Sam Persoon vroeg zich af: wil ik echt tuinder worden?

Je bent eind twintig, gegrepen door biologische landbouw en hebt een plekje verworven op een biologisch bedrijf. Of dit nu jouw eigen bedrijf is of niet – je bent je (beroeps)leven aan het inrichten en daarbij komen allerlei vraagstukken op. Daar zit je dan, redelijk geïsoleerd op je eigen plekje, terwijl je weet dat anderen – verderop – in het zelfde schuitje zitten. *Tekst: Andries Palmboom*

Sam Persoon (29) zat in die positie. Na zijn opleiding bij Landwijzer, de Belgische opleiding voor Biologische en BD-Landbouw, is hij gaan werken op 'De Kollebloem', een toonaangevend tuinbouwbedrijf bij Gent. Het zag er naar uit dat hij het bedrijf zou overnemen, al had hij nog twijfels.

Sam besloot zich aan te sluiten bij JAWEL!. Dat is de afkorting voor Jonge Aardse Werkgroep voor Ekologische Landbouw!. In JAWEL! hebben jonge Vlaamse ekologische boeren zich georganiseerd. Zij ondernemen van alles, vaak met subsidie, want de Belgische overheid ondersteunt via Landwijzer vormingsactiviteiten in de biologische landbouw, zodra er minimaal zes deelnemers zijn.

In JAWEL!-verband nodigde Sam afgelopen zomer 'lotgenoten' uit om deel te nemen aan een uitwisselingsgroep. Hij kreeg acht mensen bij elkaar; met reisafstanden tot wel

200 km. Met de overheidssubsidie konden vier bijeenkomsten worden georganiseerd onder professionele begeleiding van Yo en Karel Bellinkx van 'Praktijk voor Biografie' te Gent.

Yurt

Midden januari, na afloop van hun vierde en laatste bijeenkomst, tref ik de acht deelnemers aan in de yurt bij 'De Kollebloem'. De Mongoolse tent geeft sfeer: een ruim rond bouwsel van linnen en houten spanten, dat gerieflijk is door de ronkende kachel en de kunstzinnige maar eenvoudige verlichting. Hier hangt nog de geconcentreerde stemming van de middag. Hier is niet over koe-tjes en kalfjes gesproken? Een paar 'nablijvers' vertellen erover.

Deelnemer Wim (36) is krap twee jaar geleden zijn bedrijf begonnen op gepachte grond van een bio-boer. In het seizoen teelt hij kleinfruit. Hij levert zijn oogst vanuit de hoefwinkel en lokaal, maar ook aan winkelketen Bio Planet. Buiten het seizoen vindt hij zijn inkomsten buiten de landbouw. Zijn ambitie is om door uitbreiding zijn volledige inkomen uit het kleinfruit te halen, maar zover is het nog niet: "Ik stap niet over als mijn inkomen nog ontoereikend is; daarin hanteer ik een duidelijke grens."

Ik ben gaan inzien wat ik inbreng in het samenwerken en waar andermans inbreng mij aanvult

Dat is anders bij deelnemer Bert, die twee jaar geleden op twee hectare groenten is gaan telen. De oogst verkoopt hij aan huis. Hij zit volop in de opstart, heeft een kinderrijk gezin en ervaart die combinatie als 'strijd om het bestaan': overleven.

Moniek is met 40 jaar niet uitgesproken jong, maar de groep staat ook open voor starters, ongeacht hun leeftijd. Zij zit al langer in de groenteteelt, maar is het afgelopen seizoen voor eigen rekening en risico gaan telen op een halve hectare, gehuurd van een aannemer wiens droom het is om een biologisch landbouwproject tot stand te brengen. Haar producten verkoopt zij op markten. Het valt op, dat slechts één van de deelne-

mers van doen heeft met vee. De anderen zitten in de groenteteelt. Ook valt op, dat zij de oogst zelf rechtstreeks aan consumenten verkopen.

Uitwisseling als eyeopener

Niemand is met een specifieke vraag naar de bijeenkomsten gekomen. "Het geeft mij de gelegenheid om de dagelijkse praktijk te verlaten," zegt Wim bijvoorbeeld, "en om van een afstand te kijken naar mijzelf en mijn bedrijf."

De deelnemers zijn gericht op uitwisseling en willen van elkaar horen. Waarom eigenlijk? Het antwoord daarop kwam eigenlijk pas gaandeweg naar boven. Moniek: "In de eerste bijeenkomst kwam ik erachter wat de uitwisseling doet. Toen beschreef ieder de feitelijkheden van zijn eigen situatie, waaronder de inkomsten. Het schokte mij dat wij allemaal 70 tot 80 uur werken tegen een schamel maandinkomen van 1000 tot maximaal 1500 euro bruto. Dat was een eyeopener: waar ben ik mee bezig?!"

Ik hoor verontwaardiging in haar stem en vraag of dat klopt. "Niet perse verontwaardiging", zegt Moniek, "laat ik zeggen dat het een 'bewustzijnsmoment' was. Het maakte dat ik nu met meer overtuiging mijn prijzen bepaal en vraag. Mijn klanten hebben er

verhoudingsgewijs toch makkelijk geld voor? En ja, natuurlijk ga je erdoor nadenken over hoe de wereld economisch in elkaar zit." Ik begrijp, dat in die eerste bijeenkomst indringend is gesproken over de verhouding tussen idealisme en realiteitszin. Moet jouw ideaal jou zover brengen, dat je je verliest in opoffering? Hoe maakt ieder zijn keuze?

Gelaagdheid

In iedere bijeenkomst kwam er een andere 'laag' aan de orde. In de tweede bijeenkomst stond de vraag centraal hoe ieder omgaat met zijn energie: wat geeft energie en wat kost energie? Hoe verloopt dat door het teeltseizoen? De derde bijeenkomst stelde relaties centraal: hoe sta ik in sociale verbanden? Daarbij viel op, dat veelal privé en werk niet van elkaar te scheiden zijn, omdat op een natuurlijke manier het sociale leven een eenheid vormt met het boerenbestaan. Ook hier een 'bewustzijnsmoment': "Ik ben gaan inzien wat ik inbreng in het samenwerken en waar andermans inbreng mij aanvult," aldus een deelnemer. "Stuk voor stuk hebben wij onze eenzijdigheden. Maar wat zouden we met z'n achten een topteam zijn!"

De vierde bijeenkomst was erop gericht om zicht te krijgen op de eigen drijfveren. Dat

was vandaag. Door een 'drieluik' te tekenen is dat verbeeld. Dat is een werkwijze, die gebruikt wordt in het biografische werk: je tekent eerst jezelf in een situatie waar je helemaal jezelf was, daarna teken je wat eraan voorafging, en daarna wat erop volgde. Hiermee komen jouw kwaliteiten en sterktes tevoorschijn. Initiatiefnemer Sam is nog onder de indruk: "Dat je met die methode zoveel kan bewerkstelligen! Ik ervaar het als het 'materialiseren van mijn diepere laag.'" Voor Sam hebben de bijeenkomsten een andere betekenis gekregen, dan hij zich voorstelde toen hij het initiatief nam voor de groep. Afgelopen zomer besloot hij namelijk om toch af te zien van overname van 'De Kollebloem'. Ondanks zijn positieve instap in het bedrijf ontdekte hij gaandeweg dat het telersvak teveel van zijn energie vroeg: "Het is jammer van het veelbelovende overnameproces, maar dit was toch het beste. Gelukkig dachten we daar allemaal zo over." Tijdens de bijeenkomsten groeide zijn overtuiging, dat hij de juiste beslissing had genomen. "Voor de anderen was mijn verhaal waardevol. Zelf heb ik er ook veel aan gehad, nu niet meer als boer, maar als mens-in-ontwikkeling."

Waarbij ik me afvraag: is dat eigenlijk zoveel anders? ☺

BD-beroeps- ontwikkeling

Desgevraagd zijn de jonge Vlaamse boeren niet specifiek uit op biologisch-dynamisch. De goede verstaander ziet echter dat hun in-vieren-gelaagde begeleiding gebaseerd is op (antroposofische) inzichten, die BD-eigen zijn – en effectief. Deze Vlaamse uitwisselingsgesprekken vallen strikt genomen niet onder de BD-beroepsontwikkeling van de BD-Vereniging, maar het ligt er wel heel dichtbij. Fijn dat de Belgische overheid dit faciliteert. De BD-Vereniging biedt BD-beroepsontwikkeling aan in verschillende vormen, zoals individuele coaching, intervisie-, boerengroep- en themagroepen. Voor meer informatie: Luc Ambagts op het BD-bureau, 0321-315937, lucambagts@bdvereniging.nl of Joke Bloksma, 050-5421158, jokebloksma@planet.nl.